

Opgave 3 Leven als een das

Dierenarts en filosoof Charles Foster wilde graag weten hoe het is om een dier te zijn. Als experiment besloot hij om een paar weken te leven als een das. Hij leefde in een hol in een bos waarin hij overdag sliep en waaruit hij 's nachts al snuffelend tevoorschijn kroop.

Dassen brengen hun hele leven door bij een dassenburcht, en daar gaan ze ook dood. De wormen voeden zich met de aarde waarin dode dassen aan het ontbinden zijn. Met het eten van een worm eet een das indirect een andere das op.

Timothy Morton beschrijft wat ecologisch denken is en gebruikt daarbij de term *mesh*.

- 1p 17 Leg met het voorbeeld van de das die wormen eet uit wat de *mesh* inhoudt volgens Morton.

In zijn boek *Leven als een beest* beschrijft Foster hoe zijn hol krioelt van het leven. Een keer valt er een worm in zijn mond. Hij baalt ervan dat hij walging voelt, terwijl een das die worm gewoon had opgegeten. Foster wil zichzelf in de evolutie niet boven dassen plaatsen en begint te twijfelen over wat de plaats is van de mens.

- 1p 18 Leg met Fosters twijfel over de plaats van de mens uit dat ecologisch denken volgens Morton een desoriënterende openheid heeft.

Om te ontdekken hoe een das de wereld ervaart, loopt Foster op handen en knieën, dicht bij de grond. Dassen hebben een krachtige, gedrongen lichaamsbouw, ideaal om te kunnen graven. De onhandig lange ledematen van Foster maken zijn bewegingen echter geforceerd. Maxine Sheets-Johnstone maakt gebruik van het begrip lichaamsschema. Volgens Sheets-Johnstone en de 4E-benadering van belichaamd denken (*embodied cognition*) kan Foster niet ontdekken hoe een das de wereld ervaart.

- 3p 19 Leg met een voorbeeld uit wat Sheets-Johnstone bedoelt met een lichaamsschema.
Leg vervolgens uit dat Foster **niet** kan ontdekken hoe een das de wereld ervaart als hij rondloopt op handen en knieën, vanuit:
- Sheets-Johnstones fenomenologische benadering, en
  - de 4E-benadering van belichaamd denken (*embodied cognition*).

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Na een paar weken wordt het voortbewegen op handen en knieën in het bos vanzelfsprekend voor Foster.

Volgens George Lakoff en Mark Johnson is het menselijk denken en spreken gekoppeld aan onze lichamelijkeheid. Zij geven hierbij het voorbeeld van oriënterende metaforen.

Wanneer mensen langere tijd op handen en knieën voortbewegen, zouden er nieuwe oriënterende metaforen kunnen ontstaan.

- 2p 20 Leg met een metafoor die past bij het lopen op handen en knieën uit wat een oriënterende metafoor is.

Foster heeft meer moeite met het leven in een hol onder de grond dan hij had gedacht. Hij wil zijn experiment voortzetten omdat hij als mens wil leren van het dassenleven, maar hij ontdekt dat hij zijn ideeën over dassen verkiest boven de echte wildernis.

Volgens Helmut Plessner drukt de wet van de utopische standplaats een dubbele bestaanservaring van de mens uit.

- 1p 21 Leg met Fosters experimentele leven als dat de wet van de utopische standplaats uit.

Fosters treinreis naar huis, na afloop van zijn experiment, voelt onnatuurlijk snel. Het is alsof hij zich in smerige 'geurblokken' bevindt, tussen blèrende en knetterende geluiden. Hij mist de kleine, zintuiglijke genoegens van het dassenleven, zoals de geur van het bos.

Na thuiskomst went hij weer aan het snelle en lawaaierige stadsleven, verliest hij zijn sterke geurvermogen en wordt treinreizen weer normaal.

Petran Kockelkoren beschrijft met een voorbeeld van treinervaringen dat mensen in omgang met techniek decentreren en recentreren.

Tussen de treinervaringen die Foster en Kockelkoren beschrijven bestaan overeenkomsten, maar ook een verschil.

- 3p 22 Leg met het begrip decentreren een **overeenkomst** tussen beide treinervaringen uit.

Leg vervolgens met het begrip recentreren een **overeenkomst** en een **verschil** tussen beide treinervaringen uit.

Volgens Foster kunnen mensen iets van dassen leren. In zijn gewone leven als mens mist Foster namelijk de rijke zintuiglijke belevingswereld van de das, waarin talloze geluiden en geuren worden onderscheiden. Om goed te kunnen leven als mens moeten we aandachtiger leven, zoals een das, vindt Foster.

Volgens Donna Haraway nemen mensen de verantwoordelijkheid om zichzelf vorm te geven door *'staying with the trouble'*.

- 1p 23 Beargumenteer of de les die Foster trekt uit zijn leven als das volgens jou aansluit bij Haraways pleidooi voor *'staying with the trouble'*.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.